

Problémy nadaných žáků s učiteli a problémy učitelů s nadanými žáky - je to problém?

Jak poznat nadané žáky?

Jak řešit jejich problémy?

Jak řešit naše problémy s nimi?

Jak s nimi ve výuce pracovat?

doc. PaedDr. Jana Škrabánková, Ph.D.

Katedra fyziky

Přírodovědecká fakulta

Ostravská univerzita

Vedoucí Centra pro výzkum vzdělávání v přírodovědných
oborech a talentmanagement

The Centre for Research on Natural Science
Education and Talent-Management

prf.osu.cz/cvvpt/

Mají nadaní žáci problémy ve škole?

The Centre for Research on Natural Science
Education and Talent-Management

Mají nadaní žáci obavy, že v určitém momentě selžou a udělají něco špatně a všichni si toho všimnou?

The Centre for Research on Natural Science
Education and Talent-Management

Jsou nadaní žáci frustrováni, když vykonají něco mimořádného a ostatní se jim smějí?

The Centre for Research on Natural Science
Education and Talent-Management

Jsou nadaní žáci nesví, když neznají odpověď na nějakou otázku a každý ve třídě se na ně dívá?

The Centre for Research on Natural Science
Education and Talent-Management

Jsou nadaní žáci nadšení, když vymyslí něco, co každý ocení?

The Centre for Research on Natural Science
Education and Talent-Management

Stydí se nadaní žáci, když učitel oznamuje jejich známky?

The Centre for Research on Natural Science
Education and Talent-Management

Jsou nadaní žáci nervózní, když se od nich očekává, že budou vždy nejlepší?

The Centre for Research on Natural Science
Education and Talent-Management

S kým nebo s čím bojují nadaní žáci?

Se samotou v kolektivu třídy

- *Často dávají přednost samotě nejen proto, že jim více vyhovuje, ale i proto, že málokdy najdou vrstevníky, kteří by měli podobné zájmy.*

S kým nebo s čím bojují nadaní žáci?

S introverzí

- *která nemusí být projevem sociální nepřizpůsobivosti. Schopnost soustředit se na delší dobu a samostatně řešit problémy je předpokladem pro budoucí vědeckou práci.*

S kým nebo s čím bojují nadaní žáci?

S pravidly

- *Ostré vnímání pravidel a rozporů jim způsobuje problémy ve vztahu k autoritám i vrstevníkům. Stává se, že poukazují na nesrovnalosti a odmítají se chovat konformně. Důsledkem mohou být zhoršené vztahy se spolužáky (šikana) i některými vyučujícími.*

S kým nebo s čím bojují nadaní žáci?

S nepochopením

- *Občas se setkají s nepochopením okolí, na které reagují afektivními výbuchy nebo jinými ne zcela běžnými způsoby, chybně považovanými za patologické projevy.*

S kým nebo s čím bojují nadaní žáci?

S nedostatkem podnětů

- *Zejména v nižším věku reagují na nedostatek podnětů zlobením.*
- *Někdy jsou diagnostikováni (případně i zařazeni do speciálních tříd) jako děti s poruchami chování.*

Nefunguje kauzalita!

Důsledek je zaměňován za příčinu a problém nejenom není řešen, ale prohlubuje se.

Čeho si může učitel všimnout?

- *Nadaní žáci dávají přednost společnosti starších, protože jsou jim mentálním věkem bližší.*
- *Vnímají souvislosti tam, kde je většina ostatních nevidí.*
- *Tomu odpovídá jejich smysl pro humor, kterému často okolí, zejména vrstevníci, nerozumí.*

70 x 90 cm

140 x 200 cm

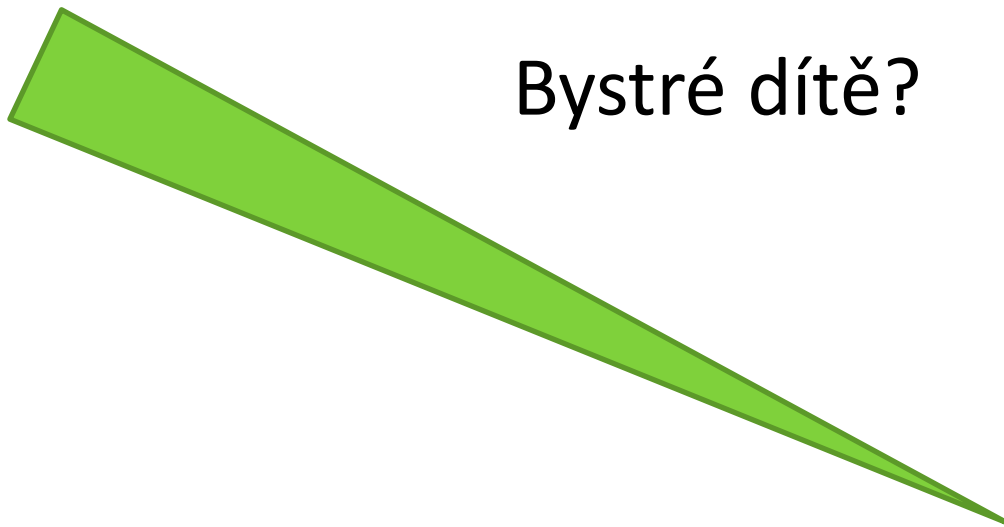

Jedničkář?

Bystré dítě?

Nadané dítě?

Bystré dítě

- ✓ Umí odpovídat
- ✓ Zajímá se
- ✓ Má dobré nápady
- ✓ Odpovídá na otázky
- ✓ Je vůdcem skupiny
- ✓ Jednoduše se učí
- ✓ Mezi vrstevníky je oblíbeno
- ✓ Chápe významy
- ✓ Přesně kopíruje zadaná řešení
- ✓ Dobře se cítí ve školce, ve školce
- ✓ Přijímá informace
- ✓ Při sledování je vytrvalé
- ✓ Je spokojené s vlastním učením a výsledky

Cvetkovic – Lay, J. 1995

Nadané dítě

- Klade další otázky
- Je zvědavé
- Má neobvyklé nápady
- Zajímají jej detaily, rozpracovává, dokončuje
- Je samostatné, často pracuje samo
- Většinu už zná
- Více mu vyhovuje společnost starších dětí
- Dělá závěry
- Vytváří nová řešení
- Dobře se cítí, když se učí (něco nového)
- Využívá informace
- Sleduje pozorně
- Je velmi sebekritické

Čeho si může učitel ještě všimnout?

- nadaní žáci svými znalostmi přesahují kurikulum ŠVP
- problematicky přistupují ke školním pravidlům
- mají snahu vytvářet pravidla vlastní
- někteří jsou perfekcionisté
- často preferují samostatnou práci
- rychle se orientují v učebních postupech, mívají zálibu v řešení problémových úloh, vytváří vlastní postupy řešení
- kvalitně koncentrují pozornost
- jsou samostatní

Čeho si může učitel ještě všimnout?

- nadaní žáci jsou vnitřně motivovaní
- mají (ale nemusí to platit obecně) potřebu projevit znalosti
- mají vhled do vlastního metaučení
- mají dobrou paměť a bohatou slovní zásobu
- jsou zvědaví, kreativní, flexibilní, originální a mívají více zájmů

Někdy složitá komunikace s učiteli.

Nejčastější projevy nadaných žáků ve výuce

- náročnost
- potřeba respektu
- touha experimentovat
- schopnost pracovat s abstraktními symboly
- schopnost originálního a kreativního myšlení
- motivace vlastním úspěchem

Nejčastější „zvláštnosti“ nadaných žáků, které se mohou jevit jako problém

- nespokojenost s málo dynamickou výukou
- nespokojenost s vlastní neznalostí
- specifické způsoby chování
- individualismus, náladovost
- vnějšková stylizace
- smysl pro humor
- snaha „nachytat učitele“

**Jaké jsou optimální přístupy
k nadaným žákům?**

Efektivní přístupy k nadaným žákům = prevence problémů

- nechat nadané žáky samostatně přemýšlet, objevovat
- nechat nadané žáky diskutovat
- nemít jako učitel vždy pravdu
- nechat výuku vést jejich otázkami
- používat racionální argumenty
- zdůvodňovat požadavky
- podporovat touhu po poznání
- být žákům partnerem
- řešit, poznávat a bádát spolu s nimi (neobávat se jich!)

Efektivní přístupy k nadaným žákům = prevence problémů

- připravovat dostatečně stimulující úlohy
- zadávat problémové úlohy
- projevit zájem o jejich způsoby řešení
- nabídnout dostatek aktivit, ale neočekávat, že se jich ochotně zúčastní
- hodnocení výkonů podávat formou diskuse
- ptát se na názor
- zdůrazňovat pozitivní stránky výkonu
- Nepoukazovat na chyby

Nevhodné přístupy k nadaným žákům

- očekávat bezvýhradnou poslušnost
- prosazovat stanovené způsoby řešení
- procvičovat mechanické činnosti
- požadovat formální zápisy, postupy a písemné odpovědi
- očekávat dokonalost a bezchybnost

Nevhodné přístupy k nadaným žákům

- všímat si více chyb než pozitiv výkonu žáka
- využívat žáka jako pomoc slabším spolužákům
- vytvořit v kolektivu soutěživé prostředí
- používat nadané žáky jako příklad celé třídě
- nutit nadané žáky k činnostem, o které nemají zájem

Závěrem si položíme otázku,

Kde je problém?

Děkuji za pozornost